

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 244-1914)

Originalt emne

Arbejder, Kommunale, i Almindelighed

Brolægning, Asfaltering og Istandsættelse af Gader og Veje, Brolægningsbidrag

Gader

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 10. september 1914](#)
- 2) [Byrådsmødet den 24. september 1914](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 10. september 1914 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 244-1914)

Indstilling fra Budgetudvalget om Udsættelse af forskellige kommunale Arbejder.

Formanden havde sat Sagen paa Dagsordenen for det lukkede Møde, dels fordi den ret stærkt drejede sig om Kommunens Kreditforhold og dens Forhold til Banker og Sparekasser, og dels fordi der burde gøres saa lidt som muligt for at skabe Sensation. Da der imidlertid var fremsat Anmodning om offentlig Behandling af Sagen, skulde han sætte den paa Dagsordenen for næste offentlige Møde, dog maatte han forbeholde sig ikke at fremlægge offentligt forskellige af Sagens Dokumenter.

Udsattes.

Uddrag fra byrådsmødet den 24. september 1914 - side 1

[Til første side](#)

(J. Nr. 244-1914)

Indstilling fra Budgetudvalget om Udsættelse af forskellige kommunale Arbejder paa Grund af de ekstraordinære Forhold.

Formanden erindrede om, at Kasse- og Regnskabsudvalget i et ekstraordinært Møde i August Maaned var blevet bemyndiget til at indhente Oplysninger om, hvorledes det forholdt sig med de disponible Midler, der var til Raadighed. Dette havde Udvalget gjort, og endvidere havde det sat sig i Forbindelse med Udvalget for Belysningsvæsenet, Brolægningsudvalget og Sygehusudvalget, fra hvem der forelaa Redegørelse over, hvilke Arbejder der skulde udføres i nærmeste Tid, og hvilke deraf der kunde udsættes. For Belysningsvæsenets Vedkommende var der ingen Tvivl, medens der for Sygehusudvalgets Vedkommende maaske kunde være Mulighed for at udsætte Udførelsen af Laboratoriebygningen, hvorved der vilde spares godt 40000 Kr. Dog var Budgetudvalget gaaet med til, at denne Bygning blev sat i Arbejde, og der blev saaledes kun Tale om Udsættelse af Arbejder under Brolægningsudvalget, fra hvem der efter Forhandling med Budgetudvalget forelaa Indstilling om Udsættelse af forskellige Arbejder. Det største af disse var Forlængelsen af Strandvejen til 83000 Kr., men efter hvad Taleren havde erfaret, havde det ikke været Meningen at udføre dette Arbejde i Aar, og tilbage var saa kun Forbindelsesgaden mellem Langelandsgade og Ny Munkegade, Omlægning af Skolebakkens østre Side, Ombrolægning af Vestergade, Læssøegade, Godthaabsgade og Ombrolægning af Clemensbros vestre Fortov samt Udvidelsen af Broen i Frederikshallé. Som Sagen nu forelaa, var det altsaa alene disse Arbejders Udførelse, der var nogen Uenighed om, og Sagen var derfor ikke af stor pekuniær, men nærmest kun af principiel Betydning. Taleren tillagde for sit Vedkommende de Argumenter, som kunde anføres for at fortsætte med Arbejdernes Udførelse, betydelig Vægt, men paa den anden Side maatte det erindres, at der i Aarhus var ganske særlige Forhold til Stede derved, at Skatteprocenten var meget høj, og at man var saa nær ved Bunden af Laanebeholdningen, at det var betænkeligt at anvende mere af denne end højest nødvendigt. Inden man tog nogen endelig Beslutning, vilde Taleren ogsaa gerne se, hvorledes det stillede sig med Regnskabet i Aar - efter Kommuneholderens Mening vilde det ikke stille sig saa gunstigt som Aaret forud - og endelig vilde det ogsaa være rart lidt nærmere at se, hvorledes det

stillede sig med Budgettet for 1915-16. Taleren vilde derfor anse det for rigtigst at udsætte Spørgsmaalet til Budgetbehandlingen, hvor man vilde have bedre Oversigt over det hele. Sluttelig bemærkede Taleren, at han betragtede Forslaget om Udsættelse af Arbejder som Ændringsforslag til Budgettet.

Simonsen beklagede i høj Grad, at Budgetudvalgets Flertal havde kunnet fremkomme med dette Forslag. Det vidnede ikke om megen Patriotisme eller Solidaritetsfølelse hos Flertallet, i hvert Fald ikke overfor Arbejderne. Forslaget kunde ikke karakteriseres som andet end et Udsulningsforsøg mod de arbejdende Klasser her i Byen. idet det drejede sig om Summer, der fuldstændig vilde slaa Støtterne bort under over 100 Arbejderfamilier i den kommende Vinter. Taleren gad vide, om det i en saadan Tid kunde forsvares at kaste over 100 Familier ud i Arbejdsløshed. Blev Forslaget vedtaget, vilde man sætte Skel og skabe Had fra neden og opad. Det var vel desværre saaledes, at samtlige konservative Medlemmer hængte sammen om dette Forsøg paa at skade Arbejderne, det kunde man jo altid blive enige om, men selv om Resultatet var givet paa Forhaand, vilde Taleren dog dvæle lidt ved Forslaget fra Budgetudvalgets Flertal. Udvalgets Mindretal, Hr. Moustén og Taleren, forlangte de paa Budgettet opførte Arbejder udført. I finansielt Henseende skete der intet herved, idet de Beløb, der foresloges strøget, ikke kunde komme næste Aars Budget tilgode, med mindre man vilde indføre en ganske ny Praksis. Hidtil havde man ladet det, der blev sparet, tilflyde Kassebeholdningen, men nu syntes det, som man vilde ind paa at anvende Overskudet til Skattelettelse næste Aar, ganske som da Højre i sin Tid spiste næsten hele Kassebeholdningen op. Der var ingen Grund til i denne Forbindelse at tale om Laanemidlerne, idet Udsættelsen af de nævnte Arbejder kun vilde have ganske ringe Indflydelse paa disse. Taleren fandt Formandens Udtalelser og Flertallets Indstilling meget uklar, og han havde faaet det Indtryk, at Belysningsudvalget loyalt vilde opfylde Budgettet, men det fremgik dog ikke klart af Udvalgets Skrivelse, om de i denne omtalte Arbejder til 52000 Kr. skulde stryges eller udføres. Dette vilde det være rart at faa oplyst. Men selv om de 52000 Kr. vilde blive brugt og ligeledes det Beløb, som vilde medgaa til Laboratoriet paa Kommunehospitalet, hvilket Beløb Flertallet jo ogsaa først vilde have strøget, saa var der nok tilbage, nemlig Forslag om paa Brolægningsudvalgets Budget at stryge Arbejder for 144800 Kr. Talereren skulde se lidt nærmere paa de enkelte Poster, som man ønskede strøget. Først var der Forbindelsesgaden mellem Langelandsgade og Ny Munkegade til 11000 Kr. Dette Beløb skulde imidlertid afholdes af Boulevardkontoen, saaledes at den eneste Udgift blev Renten, 4-500 Kr. Det var det hele, der spares ved at udsætte dette

Arbejde. Paa samme Maade forholdt det sig med F'orlængelsen af Strandvejen til Beløb af 83000 Kr. Formanden havde udtalt, at det ikke havde været Meningen at udføre dette Arbejde i Aar. Taleren vilde imidlertid gerne vide, hvem der havde den Mening, for Byraadet havde antagelig ikke et Udvalg, der ikke brød sig om, hvad der var vedtaget paa Budgettet. Dette Arbejde var som skabt til at udføres i en Tid som, den nuværende, fordi den væsenligste Del bestod af Arbejde, som alle og enhver kunde beskæftige sig med, og Udgiften, 83000 Kr., vedrørte ikke Skatteprocenten, da den skulde afholdes af Marselisborgkontoen, hvoraf Kommunerne kun kunde faa Renterne. Det hele, Byen vilde tabe, var altsaa Renten af 83000 Kr., ca. 3500 Kr., og for dette lille Beløb vilde man berøve Arbejderne Arbejde for 83000 Kr. Dette vilde svie til hele Næringslivet, og det var sørgeligt, at ansvarsførende Mænd kunde komme med et saadant Forslag i en Tid, da Statsmagten og Industriraadet opfordrede til at holde alle Arbejder i Gang. Saa var der Forslaget om at udskyde Ombrolægningen af Vestergade til Beløb af 18000 Kr. Denne Sum skulde Kommunekassen udrede. Der var ofte anket over, at Socialdemokraterne forsømt Brolægningen, men da nu Vestergade var kommet paa Budgettet, saa vilde man dog opsætte Arbejdet. Den næste Post var Brolægningen af Læssøgade. Af Udgiften hertil, 6000 Kr., skulde Kommunen staa i Forskud for de 5000 Kr., som vel nok skulde tages af Laanet, men større Betydning havde dette ikke, da Beboerne afdragsvis skulde betale Beløbet tilbage. Endvidere var der Omlægning af Clemensbros vestre Fortov, 1050 Kr., Udvidelsen af Broen i Frederikshallé, 21500 Kr., og Ombrolægning af Skolebakkens østre Side, 4250 Kr. Tilsammen var der Forslag om at stryge Arbejder paa Brolægningsudvalgets Budget for 144800 Kr., hvorved Kommunen dog kun vilde undgaa en Udgift paa ca. 45000 Kr. Det var det hele, men for Arbejderne vilde det betyde overordentlig meget. Det forekom Taleren, at man havde Grund og Lov til at harmes over, at Magten kunde befrygtes at blive misbrugt overfor den Stand, som netop havde Krav paa al mulig Støtte. De velhavende klarede sig nok, men det var harmligt, at de samme Folk vilde kaste andre ud i Sult og Elendighed. Rigsdagen havde lige vedtaget et Forslag, der gik ud paa at lindre Nøden paa Grund af Arbejdsløshed noget, og for at Byrden ikke skulde blive altfor stor for Kommunerne, havde Folketingets Udvalg for denne Lov meget stærkt opfordret disse til at sætte Arbejder i Værk, ligesom ogsaa Staten betalte Halvdelen af Udgiften ifølge Loven. Folketingets Udvalg havde enstemmigt, altsaa ogsaa dets Medlemmer af Højre og Venstre, udtalt, at det ventede, "at Staten uopholdelig forbereder og bringer til Udførelse saadanne Arbejder, der vil være egnede til paa sund Maade at

formindske de Vanskeligheder, der truer Arbejdsmarkedet", og endvidere: "Udvalget maa paa det mest indtrængende opfordre Regeringen til ikke alene hurtigst muligt og med det størst mulige Eftertryk at fremholde Statens og de kommunale Myndigheders Pligt til under de nuværende Forhold at iværksætte og fremskynde offentligt Arbejde af enhver Art, men tillige - - -". Hertil havde Landstinget sluttet sig. Her i Byraadet sad nu Hr. N. Joh. Laursen, som tillige var Folketingsmand. Hans Partifæller i Rigsdagen havde altsaa varmt anbefalet Staten og Kommunerne at sætte offentlige Arbejder i Gang; det vilde nu blive interessant at se, om han vilde gaa med til ikke blot ikke at sætte ny Arbejder i Gang, men oven i Købet til at udsætte allerede vedtagne Arbejder. Hvis Byraadets konservative Flertal vilde følge Budgetudvalgets Flertal og beslutte at berøve Arbejderne Arbejde for 145000 Kr., ja for 200000 Kr., hvis de 52000 Kr. paa Belysningsvæsenet skulde regnes med, maatte Taleren protestere paa det skarpeste derimod og varmt anbefale at stemme imod Forslaget. Det vilde være en Skandale, hvis dette skulde blive vedtaget. Aarhus blev kaldt Byen med det store Hjerte, saa det skulde ikke tradske i Hælene paa snæverhjertede, agrariske Amsraad.

Formanden oplyste, at Budgetudvalget var enig med Belysningsudvalget om, at de paa dettes Budget opførte Arbejder skulde bringes til Udførelse, og at Uenigheden saaledes alene vedrørte Brolægningsvæsenets Konto. Det var ikke ligegyldigt for Skatteprocenten, om man brugte Penge af Marselisborgkontoen og Boulevardkontoen.

Mikael Johansen hævdede, at Højre ofte havde vist, at det havde lige saa varmt et Hjerte for de smaa i Samfundet som Hr. Simonsen. Den foreliggende Sag maatte ses fra mere end een Side, og under de nuværende vanskelige Forhold gjaldt det om at spare. Indstillingen fra Brolægningsudvalget om Udsættelse af forskellige Arbejder var enstemmig, saa Hr. Samuelsen maatte vel ogsaa være med til den, han havde i hvert Fald ikke taget noget Forbehold. Det var beklageligt nok at skulle udskyde nogle Arbejder til bedre Tider, men Forslaget derom maatte ses i Belysning af, at Kommunens Skatteprocent var høj, meget højere end i de fleste andre Byer, og under Hensyn til hvor stor Beholdningen af Laanemidlerne var. Der var kun ca. 1 Million tilbage af Laanet af 1909, og det vilde være umuligt at komme paa Laanemarkedet de første 6-8 Aar, fordi der ikke vilde være Penge at faa til en nogenlunde rimelig Pris. Dette var de nærmeste Motiver til Indstillingen. Det kunde ikke nytte, at Kommunen kørte i Staa, fordi den ikke kunde skaffe Penge til de Krav, der meldte sig, og som maatte opfyldes. Det var givet, at ikke alene Arbejderne, men alle skatteydende Borgere vilde faa mindre Indtægt i Aar, saa Skatteprocenten vilde blive

meget høj, hvilket atter vilde betyde, at mange flyttede ud i Skattelyene. Det gjaldt imidlertid om at beholde saa mange som muligt i Byen, ikke alene for Skattens Skyld, men ogsaa fordi Udflytterne ikke købte deres Varer i Byen eller beboede dennes Huse. Det var alle Borgeres og ikke alene Arbejdernes Tarv, der skulde varetages. For Tiden var der vist heller ikke særlig stor Arbejdsløshed i Byen, saa der var absolut ingen Grund til at raabe op om Udhungring og lignende. Endelig maatte det ogsaa erindres, at den hele Sum ikke vilde medgaa til Arbejdsløn; Udgiften til Materialier, hvoraf Brostenene vist alle kom fra Udlandet, var sikkert større end Arbejdslønnen. For Strandvejens Vedkommende vilde ganske vist det meste af Beløbet gaa til Arbejdsløn, men der var som bekendt mange Meninger om, hvorvidt Planen for Strandvejens Forlængelse i det hele taget burde udføres. Under alle Omstændigheder vilde de skatteydende Borgere sikkert blive meget utilfredse, hvis man nu brugte 83000 Kr. til denne Vej. Det maatte først og fremmest blive Statens Opgave at træde hjælpende til i den nuværende Situation, hvad Staten jo ogsaa havde gjort. Om ikke længe skulde der afholdes et Møde i Indenrigsministeriet om Forholdene. Dette burde man afvente. Muligvis kunde der paa det blive anvist Veje at gaa, saaledes at Staten kom til at bære Hovedbyrden ved de ekstraordinære Foranstaltninger. Skulde Skatteprocenten stige med 3 eller 4, vilde det gøre mere Skade, end om nogle faa blev arbejdsløse, idet disse dog kunde faa Hjælp af det offentlige uden Fattighjælps Virkning. Flerlallets Forslag havde ikke i nogen Henseende til Hensigt at udhungrer eller skade Arbejderne, men kun at klare Kommunen gennem Krisen. Højre var ikke Flertal i Byraadet, saa der kunde ikke tales om et konservativt Flertal. Taleren vidste ikke, om der vilde blive Flertal for Forslaget, men det var muligt, at Hr. Simonsens skarpe Udtalelser vilde hjælpe med dertil.

Marthin Hansen skulde indrømme, at Forholdene var alvorlige og manede til Forsigtighed, men at de skulde være saa slemme, at Byraadet skulde udskyde vedtagne Arbejder, kunde han ikke indse. Forlængelsen af Strandvejen vilde være et udmærket Arbejde at tage fat paa i Stedet for at henvise Folk til Hjælpekassen. Taleren vilde derfor støtte Socialdemokraterne i, at de projekterede Arbejder skulde udføres. Han kunde heller ikke indrømme, at Kommunens Status var saa daarlig, at man ikke kunde ofre de Penge, som vilde medgaa til Arbejdernes Udførelse. Det gjaldt om at mildne Forholdene saa meget som muligt, og det vilde Taleren være med til i Dag ved at stemme imod Indstillingen.

Samuelson ankede over, at Brolægningsvæsenets Budget altid skulde beskæres, uagtet Byens Brolægning var meget forsømt og stærkt trængte til at forbedres. Det var absolut

ikke rigtigt, at Indstillingen fra Brolægningsudvalget var enstemmig. Det var gaaet saaledes til, at Udvalgets Formand var blevet tilkaldt af Budgetudvalget og sammen med dette havde strøget de forskellige nævnte Arbejder, uden at Udvalgets andre Medlemmer havde haft nogen Indflydelse derpaa. Taleren var enig med Hr. Simonsen i, at de projekterede Arbejder skulde udføres. Der Blev gjort meget fra Statens Side for at holde de offentlige Arbejder i Gang og mildne Arbejdsløsheden, og Folketingets Udvalg havde eenstemmigt henstillet til Ministeriet at sætte saa mange Arbejder som muligt i Værk. Ved Behandlingen af Loven om Tilskud til Hjelpekasserne havde Ordføreren, Jensen Sønderup, udtalt en meget bestemt Henstilling til Ministeriet om at sætte forskellige Arbejder i Gang, bl. a. Godsbanegaarden i Aarhus, saa det vilde være ganske uanstændigt, om Byraadet nu vilde stryge de Arbejder, der var opført paa Budgettet. Naar man stærkt henstillede til de private Arbejdsgivere at holde Arbejdet i Gang, vilde det være meningsløst af Kommunen at gaa i Spidsen for dem, der lavede Panik. Taleren anbefalede at stemme imod Indstillingen.

Møller kunde have ønsket, at Hr. Simonsen ikke havde brugt saa stærke Udtryk. Hr. Simonsen havde udtalt, at han ikke forstod, at Mænd med Ansvarsfølelse kunde komme med saadant et Forslag, men Taleren forstod endnu mindre, at Hr. Simonsen vilde komme med Udtryk som Udsulningsforsøg, Had og lignende. Saa stærke Ord gavnede næppe. De 83000 Kr. til Strandvejens Forlængelse stod vist slet ikke paa Budgettet. Det var engang i Sommer blevet vedtaget, at Strandvejens Forlængelse skulde anlægges efter den Plan, hvis Udførelse kostede 83000 Kr. Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse havde sendt Planen til Brolægningsudvalget, for at dette kunde se paa den, og de to Udvalg skulde saa senere forhandle om den. Som alt oplyst var der kun 1 Million tilbage af Laanet, saa der var al Grund til at se forretningsmæssig paa Sagen; thi de første 6-7 Aar kunde det ikke nytte at komme paa Laanemarkedet, dertil vilde Pengene være alt for dyre, hvis man i det hele taget kunde faa et Laan. Det gjaldt saa om at disponere fornuftigt med det, der var tilbage af Laanet af 1909. De Arbejder, der skulde udføres, maatte være saadanne, at de ikke kunde undværes, og saa maatte der være ekstraordinær Arbejdsløshed. Strandvejen var det imidlertid ikke nødvendigt at anlægge, og der var for Tiden heller ikke ekstraordinær Arbejdsløshed, men snarere ret godt med Arbejde. De fleste Fabrikker gik normalt, og ved Havnen var der mere at bestille, end der havde været i flere Aar. Naar dette var Tilfældet, vilde det være bedre at gemme de meget omtalte Arbejder, til der virkelig blev ekstraordinær Arbejdsløshed. Det var godt nok, at de 83000 Kr. skulde tages af Marselisborgkontoen, men denne havde Kommunen før laant af under vanskelige Forhold,

og muligvis kunde den igen faa Lov til det om en 5-6 Aar, naar Laanemidlerne var opbrugt. For Belysningsvæsenets Vedkommende var der ingen Uenighed til Stede; alt hvad der var budgetteret, var udført, saa Hr. Simonsen maatte vist have læst fejl. Man skyldte noget bort paa Dieselmotoren, men det blev man jo nødt til at betale. Taleren anbefalede Flertallets Forslag, men havde intet imod at udsætte Sagen, til det af Hr. Mikael Johansen omtalte Møde i Indenrigsministeriet var blevet afholdt. Fir. Simonsens Opgørelse over, at 100 Familier vilde blive arbejdsløse, hvis Indstillingen blev vedtaget, var vist stærkt overdreven.

Mousten bemærkede, at den ved Krigens Begyndelse opstaaede Panik varede ved endnu og allerede havde gjort megen Skade. Det var derfor rimeligt, at Staten greb ind og opfordrede Kommunerne til at gøre det samme. Flertallets Forslag vilde imidlertid forøge Panikken i høj Grad i Stedet for at hæmme den. Et af Argumenterne for Flertallets Forslag var, at Skatteprocenten vilde stige. Hr. Simonsen havde nu peget paa, at Kommunen i det væsentlige kun vilde tabe Renten af det Beløb, der vilde medgaa til Arbejderne, og af den Grund kunde Skatteprocenten ikke stige. Det kunde enhver se. De mere velhavende havde jo i mange Aar flyttet ud i Skattelyene, saa det var ikke noget nyt, men de, der talte saa højt om Skatteprocentens Stigning, agiterede i Virkeligheden for, at Folk flyttede ud. Underligt var det at se det foreliggende Forslag, naar man vidste, at de samme Forslagsstillere vilde bevilge 20000 Kr. til noget, der ikke var opført paa Budgettet. Socialdemokraterne i Budgetudvalget forlangte kun det udført, som ordinært skulde udføres. Dette var meget rimeligt og vilde give Borgerne et godt Eksempel. Sygehusudvalget havde ganske vist ikke noget at beklage sig over med Hensyn til Forslaget, men Budgetudvalget havde dog 2 Gange hæmmet dets Virksomhed uden nogen Verdens Grund.

Simonsen mente, at Hr. Møller ikke havde kunnet lide Talerens stærke Ord, fordi han ingen Følelse havde for de Folk, der vilde komme til at lide under Flertallets Forslag. Havde han haft det, vilde han ligesom Taleren være blevet oprørt over Forslaget. Taleren havde en Mistanke om, at Hr. Møller ikke vilde have talt saa spagfærdigt, hvis Hr. Marthin Hansen ikke havde talt. Det var uforstaaeligt, at Hr. Møller vilde anføre, at Strandvejens Forlængelse ikke stod paa Budgettet, eftersom Formanden udtrykkelig havde sagt, at han betragtede Forslaget som et Ændringsforslag til Budgettet. Arbejdsløsheden var større, end den havde været i mange Aar. Vel skaffede Eksporten af Landbrugsprodukter Arbejde for et Par Hundrede Mand, men den kunde gaa bort, hvad Tid, det skulde være. Der var meget stor Arbejdsløshed for Øjeblikket, og hvis en Mængde Fabrikker ikke havde nedsat Arbejdstiden, vilde man have kunnet se, at vi var inde i en Krise større end nogen Sinde før.

Under saadanne Forhold var det, at Budgetudvalgets Flertal kom med Forslag om at stryge Arbejder for 145000 Kr. Taleren erindrede ikke, at man havde laant af Marselisborgfonden uden i et enkelt Tilfælde. I 1905 -06 var det ogsaa blevet sagt, at man ikke kunde laane de første 7-8 Aar, men den Gang havde Højre dog ikke været bange for at laane 2 Millioner paa Veksler. Det kunde man vel gøre igen. Taleren havde forstaaet Hr. Møller saaledes, at de 52000 Kr. paa Belysningsvæsenets Budget var eller vilde blive anvendt. Dersom Taleren havde misforstaaet Hr. Møller, vilde han bede denne sige det. Til Hr. Mikael Johansen bemærkede Taleren, at Højre i hvert Fald havde lige saa mange Medlemmer i Byraadet som Socialdemokraterne, og at det havde en sjælden Evne til at faa gennemført, hvad det ønskede. Taleren takkede Hr. Marthin Hansen, fordi han ikke vilde være med til at gennemføre de reaktionære Tanker, Højre ønskede. Hr. Mikael Johansen havde sagt, at man kunde benytte Hjælpekassen. Det rigtige var dog at skaffe Folk Arbejde, saa længe det var muligt. Hr. Mikael Johansen havde endvidere ment, at man skulde afvente, hvad Stilling Staten vilde tage. Gik man den Vej og altsaa intet foretog sig, vilde man være sikker paa at udelukke sig selv fra det, som Staten vilde byde. Der var ingen Overdrivelse i at sige, at 100 Familier vilde faa Støtterne slaaet bort under sig, hvis Forslaget blev gennemført. Der var Tale om Arbejder for 145000 Kr., hvoraf Materialerne kun vilde andrage den mindste Del, men selv om man anslog dem til Halvdelen, vilde det dog for 100 Familier blive ca. 700 Kr. til hver. Beregningen var derfor langt fra overdreven, man kunde snarere sige 150 Familier. Beløbet til Ombrolægningen af Vestergade vilde, efter hvad Taleren havde erfaret, næsten helt og holdent medgaa til Arbejdsløn; thi ganske vist skulde der anskaffes nye Sten, men de gamle skulde bruges andet Steds. Taleren anbefalede Byraadet at stemme imod Forslaget og ikke lade sig afficere af, at Hr. Møller havde forandret Tone.

Jakob Jensen havde fundet det interessant at høre Hr. Mikael Johansen tale om, at Stat og Kommune skulde spare, og samtidig sige, at Staten skulde gribe ind og skaffe mere Arbejde. Selvfølgelig skulde Staten gribe ind, hvad den jo ogsaa havde til Hensigt, men Kommunerne burde ogsaa gøre det. Den om Skatteprocenten og Udflytterne var en gammel Traver, som man havde hørt, saa længe Hr. Mikael Johansen havde været i Byraadet. Antagelig erindrede mange af Byraadets Medlemmer, at Hr. Mikael Johansen ofte havde lavet et stort Nummer om, at Strandvejen burde anlægges, men nu vilde Hr. Johansen pludselig have, at Arbejdet dermed skulde standses. Det var meget rigtigt, at ikke alene Arbejdernes, men alle Borgeres Interesser skulde varetages, men det var jo

netop ogsaa det, der skete, hvis Byraadet holdt Arbejderne i Gang. Af de 145000 Kr. vilde den allerstørste Del være Arbejdsløn, men hvis Arbejdet blev standset, vilde Omsætningen blive unddraget denne Sum. Blot den løb rundt 10 Gange, vilde det være en Omsætning paa 1½ Million. At henvise Folk til Hjælpekassen vilde være en daarlig Politik, som navnlig Grundejerforeningens Formand ikke skulde give Anvisning paa. Man skulde ikke give Almisse, men Arbejde, det var god Politik. De 83000 Kr. hørte med til Budgettet, enten de stod paa dette eller ej, eftersom de skyldtes Byraadets Bevilling. Det hele, der vilde spares efter Forslaget, vilde være Renten af 145000 Kr., for det vilde dog vel være utænkeligt, at Pengene skulde overføres til at dække Skatteborgerne med næste Aar, og for at spare disse Renter, skulde Byraadet tage Hovedsummen ud af Omsætningen. Det vilde være en rædsom Politik baade for Arbejdsledere og Arbejdere. Alene Skatten af den Indtægt, der vilde tilflyde Skatteyderne gennem de 145000 Kr., vilde overstige Renten betydeligt. Strandvejens Forlængelse var som før sagt vedtaget, at de 2 Udvalgsformænd, de Herrer Møller og Magnus Nielsen, forhaalede Sagen, var sin egen Sag. Hvis den Fremgangsmaade skulde blive fulgt fremtidig, vilde der blive i en god Mening i Udvalgmøderne. Dersom de 2 Herrer ønskede godt Samarbejde, vilde Taleren raade dem til at forandre Kurs. Laanebeholdningen var ikke ringere, end da man tog Beslutning om de paagældende Arbejder, idet man den Gang kunde forudse, hvorledes man vilde være stillet, naar Arbejderne skulde udføres. Afgangen i Skat var ikke større end paaregnet, og Tilgangen vilde sikkert ligeledes blive som tænkt, saa der vilde ingen som helst Mening være i at vanskeliggøre Forholdene ved at standse de Arbejder, der var projekteret. Den finansielle Stilling var jo heller ikke saa daarlig, som man vilde gøre den. Ellers maatte Belysningsudvalgets Formand vel forlængst have set det og ikke Gang efter Gang have forlangt Penge til at laane ud til Byens Borgere. Taleren havde spurgt sig selv, hvad Grunden kunde være til Hr. Møllers og et andet Medlems Ihærdighed for at faa de Penge til Udlaan, for det var jo ingen Nødvendighed for Borgerne at faa elektrisk Lys; thi det kunde da ikke tænkes, at Hr. Møllers Hensigt havde været at standse Sygehusets Udvidelse. Skulde det have været Mening, vilde Taleren dog gøre opmærksom paa, at den Slags Politik var ganske uholdbar, og at Borgerne sikkert vilde sige Hr. Møller en mindre varm Tak for den Taktik. Naar Kommunen havde 1½ Million indestaaende i Bankerne, saa det ikke saa galt ud. Det rigtige vilde være at holde Hovedet koldt og lade, som om der intet var sket, og arbejde derefter. Saa vilde der blive de bedste Forhold. Skulde Landet blive inddraget i Krigen, vilde det hele blive slaaet i Stykker. Enten man saa havde brugt det Par

Skilling, der her var Tale om, eller ej, vilde saa være ligegyldigt. Taleren anbefalede, at man lod alt gaa sin jevne Gang.

N. Joh. Laursen var forbavset over den Vending, Diskussionen havde taget. Saa vidt han havde forstaaet, var Spørgsmaalet, om de paagældende Arbejder skulde udføres i Efteraaret, eller om der skulde tages Beslutning om deres Udførelse ved Budgetbehandlingen, saaledes at de kunde blive udført til næste Aar. Denne Opfattelse kunde imidlertid ikke rime med Hr. Simonsens Paastand om, at man vilde berøve Arbejderne 145000 Kr., thi dette Beløb vilde jo da kun, hvis Taleren havde forstaaet Forslaget rigtigt, være borte det halve Aar. Taleren forstod ikke de Tal, Hr. Jakob Jensen havde manøvreret med. Hr. Jakob Jensen havde multipliceret de 145000 med 10 og var derved kommet til 1½ Million, men han kunde jo lige saa godt have taget et større Tal at gange med, saa var der kommet nogle flere Millioner ud af det. Kernen i Sagen var, om der var Udsigt til, at Arbejdsløsheden og Nøden vilde blive større eller mindre til næste Aar. Efter Talerens Mening stod man i Opløbet, og der var allerede gjort ikke saa lidt for at hjælpe paa den Nød, der var fremkommet; men til Foraaret vilde der utvivlsomt være langt mere Nød end nu, og Spørgsmaalet var da, om man ikke paa nærværende Tidspunkt burde økonomisere saaledes, at man kunde tage mod det Stød, der vilde komme senere. Taleren troede, det vilde være god økonomisk Politik og ikke at forurette Arbejderne at lade de projekterede Arbejder sætte i Gang senere. Den Fremgangsmaade vilde give den jævne Udvikling og gavne alle Sider bedst. De store Ord skulde lade formode, at Sagen drejede sig om noget helt andet, end den virkelig gjorde, nemlig om Arbejderne skulde sættes i Gang nu eller om ½ Aar. Det hele var lagt stærkt agitatorisk frem af Hr. Simonsen, som jo ogsaa havde hævdet, at der havde været et konservativt Styre i Byraadet i Perioden 1906-09, skønt der jo dog da var 10 Socialdemokrater; men Kernen var desuagtet kun, om man ikke gjorde klogest i at vente lidt med Arbejdernes Udførelse, da man jo dog ikke havde Raad til at fortsætte, hvis man udførte dem nu.

Christensen skulde, for at ingen Misforstaaelse skulde ske, oplyse, at Belysningsudvalget ikke havde tænkt paa ikke at anvende de budgetterede Penge. Derimod kunde der blive Tale om, at man ikke kunde komme til at anvende saa mange Penge, som man ønskede, idet der var Mulighed for, at man ikke kunde faa flere Kabler og Maalere, hvilket naturligvis ikke var Udvalgets Skyld. Hr. N. Joh. Laursen havde anset det for bedst at vente til Foraaret med at sætte de paagældende Arbejder i Gang, men Taleren troede, man bedst afbødede Nøden ved nu at fortsætte efter Budgettet. Maaske vilde der nok senere blive mere

Arbejdsløshed, men standsede man Arbejderne nu, vilde der blive en Stagnation, som ikke blot vilde forværre Forholdene nu, men ogsaa senere. Taleren vidste nok, at Strandvejens Forlængelse ikke var opført paa Budgettet, men beroede paa en senere Vedtagelse; men han vidste ogsaa, at der havde været underjordiske Magter i Bevægelse for at faa Sagen standset. Hr. Møller havde tidligere betegnet denne Modbevægelse som Hysteri, men Taleren vilde nu gerne vide, om Hr. Møller mente, at der burde udarbejdes andre Planer for Strandvejens Forlængelse. Efter Talerens Mening burde den engang vedtagne Plan fastholdes og Udførelsen af den fremmes. Sluttelig henstillede Taleren til Havneudvalget at fremme Arbejdet med den ny Havn saa meget som muligt, navnlig lige over for Gasværket, da det vilde være af stor Betydning for Belysningsvæsenets Kultransport, at Havnen snart kunde benyttes.

Møller hævdede overfor Hr. Jakob Jensen, at der ikke var 1½ Million, men kun 1 Million tilbage af Laanet. Forslaget om 250000 Kr. til Udlaan til elektriske Installationer havde Udvalget været ganske enig om. Situationen var nu noget forandret fra den Gang, man stillede Forslag om disse Penge, og nu vilde man vel næppe være fremkommet med det, men det maatte dog erindres, at der laa en Forretning i disse Udlaan, idet der derved skaffedes Belysningsvæsenet flere Kunder. Taleren maatte protestere mod Hr. Jakob Jensens Sigtelse for, at han ikke havde handlet loyalt i Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. Hr. Jakob Jensen havde selv været tilstede i det Møde, da Hr. Magnus Nielsen bad om at laane Sagen angaaende Strandvejens Forlængelse, og Taleren havde ikke foretaget andet, end Udvalget var enig om. Til Hr. Christensen bemærkede Taleren, at han vedblivende mente, at den vedtagne Plan for Strandvejens Forlængelse burde udføres, og til Hr. Simonsen, at hans Udtalelser ikke var blevet anderledes end oprindelig ment, fordi Hr. Marthin Hansen havde sagt, at han vilde stemme mod Indstillingen. Taleren plejede i det hele taget ikke at anvende stærke Ord, derimod syntes han, at Hr. Simonsen havde brugt vel kraftige Ord overfor ham, da han sagde, at Taleren ingen Følelse havde overfor de daarligst stillede. En saadan Udtalelse maatte Hr. Simonsen bevise. Selv om Indstillingen blev forkastet, tvivlede Taleren om, at Strandvejens Forlængelse vilde blive udført før til Foraaret.

Mikael Johansen troede, man gerne greb til den Udvej at laane Penge paa Veksler, hvis Hr. Simonsen kunde anvise, hvor man kunde faa for 2 Millioner Kr. Veksler omsat til 4 %, saaledes som da man sidst lavede Veksellaan. Det var meget forstaaeligt, at Hr. Jakob

Jensen ikke holdt af at høre Tale om den høje Skatteprocent, da netop Hr. Jakob Jensen efter Talerens Mening mere end nogen anden var Skyld i, at Skatteprocenten var saa høj.

Mousten syntes, at Hr. N. Joh. Laursen havde en daarlig Fatteevne i Aften, skønt han dog nok plejede at kunne opfatte en Sag. Hensigten med Hr. Laursens Tale var vel ogsaa, at det skulde se ud, som om Sagen ikke drejede sig om noget synderligt, uagtet den i Virkeligheden var meget stor og betydningsfuld, og som om der kun var Tale om et halvt Aars Udsættelse. Alle Myndigheder stræbte efter at skaffe Arbejde, saa Aarhus Byraad kunde ikke være bekendt at søge at gøre Arbejdsløsheden større.

Simonsen hævdede, at Hr. N. Joh. Laursens Udtalelse om, at det kun drejede sig om at udsætte Arbejderne $\frac{1}{2}$ Aar, kun var til at vildlede Borgerskabet. Sammenspillet mellem de Herrer Møller og Laursen var ikke rigtig godt, for Hr. Møller havde nu nylig sagt, at Arbejdet med Strandvejens Forlængelse skulde vente til Foraaret; det skulde nu vise sig, om Hr. Møller var mægtig nok til at forhale Arbejdet. De Herrer skulde hellere holde Generalprøve, inden de optraadte offentligt.

Formanden maatte bede Hr. Simonsen dæmpe sine Udtalelser.

Simonsen betragtede Hr. Møller som følelsesløs, naar han vilde berøve Arbejderne Arbejde for 145000 Kr., saaledes at de vilde komme til at sulte og lide Nød. Hr. Laursens Udtalelse om den Nød og Arbejdsløshed, der vilde komme til Foraaret, var udmærket egnet til at skabe Panik og skade Erhvervslivet. I Perioden 1906-09 var der ganske vist 10 Socialdemokrater i Byraadet, men der var ogsaa 10 Højremænd eller Folk, der næsten altid fulgte Højre, og det betød, at Budgetudvalgets Forslag ikke kunde stemmes ned. Veksellaanene havde ikke været til 4 %, og Taleren havde forøvrigt med Hensyn til dem kun sagt, at naar Højre den Gang ikke var bange for at laane paa Veksler, saa kunde man vel gøre noget lignende igen. Forhaabentlig vilde de projekterede Arbejder nu uden Forhaling blive satte i Gang.

Jakob Jensen gjorde opmærksom paa, at man foruden den Million, der indestod i Bankerne, havde 250000 Kr. udlaant af Belysningsvæsenet og 300000 Kr. udlaant af Brolægningsudvalget foruden en Kassebeholdning paa 900000 Kr.

N. Joh. Laursen smigrede sig med, at hans Opfattelse af Sagen stemte godt med Formandens Indledning. Socialdemokraterne mente vist i den foreliggende Sag al have fundet et godt Agitationsstof, og derfor var det vel ogsaa, at Hr. Simonsens Stemme havde

dirret saa stærkt. Taleren hævdede atter, at Sagens Kerne var, om Arbejderne, navnlig med Strandvejens Forlængelse, skulde sættes i Gang nu eller vente ½ Aar. Der havde ikke ligget andet i Talerens Ord end en jævn Udvikling af hans Opfattelse af den Vej, Udviklingen vilde gaa. Krigen vilde sikkert vare nogen Tid, og derfor vilde det ikke være rigtigt at opbruge alle Midlerne straks. Hr. Simonsen havde nu indrømmet, at der i Byraadsperioden 1906-09 stod 10 Medlemmer mod 10, og da det var lige mange, kunde der altsaa ikke være Tale om et konservativt Flertal.

Møller oplyste, at de 250000 Kr., der var laant ud af Belysningsvæsenet, ikke var taget af Laanet, men af Kassebeholdningen. Til Hr. Simonsen bemærkede Taleren, at han ikke havde sagt, at Strandvejens Forlængelse ikke vilde blive udført før til Foraaret, men kun, at han tvivlede om, at Arbejdet vilde blive udført før til den Tid.

Jakob Jensen bemærkede, at Hr. Møllers Udtalelse om, at de 250000 Kr. var taget af Kassebeholdningen, betød ikke meget, naar man anvendte Laanemidler til at komplettere Kassebeholdningen.

Indstillingen forkastedes.

